

דף מ"ד ע"ב

בגמ': פשיטא דאין אדם יוצא בערבה שבבבל - מהו דתימא הני מיילי היכא דלא אנבהיה והדר אנבהיה וכו'.

כתב הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל (בקובץ ישורון כרך ט"ו ע' שנט):

בשו"ע סי' תרס"ד ס"ו הביא ב' דעות אם יוצאין ידי ערבה בערבה שבלולב. והנה בסוכה מ"ד ע"ב משמע דלמ"ד דאין יוצאין ה"ה אפי' אם יוציא הערבה מן הלולב ויטלנה בפני עצמה. אך צ"ע מ"ט לא יהני, ולא מסתבר דהיינו משום דהוקצה למצות לולב, דהא בזה שנוטלה לשם מצות ערבה, אינו מבטלה ממצות לולב, וא"כ אין בזה בזיון ואדורבה הרחבת המצוה וחיוב דליתעביד בה נמי מצוה אחריתא, ומיהו להרמב"ם ודעימי' דמצות ערבה היא בחבטה על הקרקע יתכן דהו"ל כבזיון לדבר שהוקצה למצות נטילה בלבד, אבל לרש"י דערבה נמי מצותה בנענוע, צ"ע. ע"כ.

בגמ': אברויי אילני אסור - סתומי פילי שרי.

וברש"י סתומי פילי, שהשרשים מגולים וצריך לכסותם שלא ייבש האילן ואוקומי אילני הוא שלא ימות ואינו עושה להשביחן אלא לקיימן שרי.

בשו"ת אהל משה ממעזריטש (או"ח סי' ו) דן לגבי עריכת שעון בשבת בעודו הולך אי נחשב תיקון ואסור, וכתב ראה להתיר ממתני' דשביעית (פ"ד מ"ו) אילן שנפשר קושרין אותו בשביעית לא שיעלה אלא שלא יוסיף, הרי מבואר שאפילו במקום שתיקון אסור לעשות מ"מ לעשות פעולה שלא יקולקל עוד אח"כ מותר, וא"כ הוא הדין שמותר לערוך שעון בעודו מולך.

אך כתב הגר"ע יוסף שליט"א בשו"ת יביע אומר (ח"ו סי' לה אות ב) שיש לדחות הראיה קצת, דשאני התם בקשירת האילן שלא יוסיף שאינו עושה פעולה בגוף האילן, משא"כ בעריכת השעון שעושה פעולה בגוף השעון, שהרי מהדק את הקפיץ שבשעון בכדי שימשיך פעולתו.

ועוד, שלגבי שביעית כל שאינו עושה להשביח את האילן רק לקיימו שלא יפסיד יותר מותר לעשותו, וכדאמרינן

בגמרא כאן בהדיא דאברויי אילני אסור וסתומי פילי שרי וכדפירש"י הנ"ל שהוא משום שאינו עושה להשביח האילן רק לקיימו, וא"כ שפיר מותר גם בקשירת האילן, משא"כ לגבי עריכת שעון בשבת אולי אסור לעשות פעולה שלא יקולקל אח"כ כמו שאסור לתקן ולערוך אותו כשאינו הולך, עיי"ש.

דף מ"ה ע"א

במשנה: ר"י אומר - אני והו הושיעה נא וכו'.

ובתוס' שהם שני שמות משם ע"ב היוצא מן הפסוקים ויסע - ויבא, ויט וכו' ובחרו באלו שני השמות משום דדרשינן באיכה רבתי קרא דכתיב ביחזקאל ואני בתוך הגולה וכו' כביכול הוא בעצמו וכו' ע"כ.

הנה ברש"י (במדבר יד, כה) עה"פ והעמלקי וגו' איתא: אם תלכו שם, יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם ע"כ. והביא הגר"מ ברכפלד ז"ל בקובץ כרם שלמה (שנה ו' קו' ז' ע' מד) שבדפוס הראשון הנוסח ברש"י: מאחר שאין אני עמכם ע"כ. וכתב אולי יש לרמז כאן לדברי התוס' הנ"ל כאן, וזה שדייק רש"י: מאמר שאין אני עמכם. היינו השם השוכן עם בני בגלות ובכל צרה מושיעו עכ"ד.

במשנה: ר"א אומר ליה ולך מזבח וכו'.

כתב הגאון האדר"ת זצ"ל בספרו זכר דבר ערך "כפל לשון" (ע' לז):

נראה לי בכ"מ שמצאנו בלשון חז"ל כפל לשון י"ל דלא שאמרו כן בכפל, אלא לפי שהיו אז המון עם רב וכל אחד אמר, הוא כמו שאמרו בכפל, ובאמת הול"ל במספר יותר משנים, אלא שאם כן אין קצבה לזה, על כן נקט רק שני פעמים, בסוטה (כ). והם אומרים הוציאוה הוציאוה שלא תטמא את העזרה, ותוס' פסחים (צב). כתבו שאמרו כן שני פעמים כדי למהר את הדבר, ולענ"ד פשוט, דכל הכהנים והעם שעמדו בעזרה בעת השקוה כל אחד צעק הוציאוה, ולזה רמז התנא בשני הפעמים שאמר. ושם (מא). אמר לו אגריפס אחינו אתה, אחינו אתה, לא שאמרו לו שני פעמים, אלא שכל אותם